

Álttá sámeigiella

Lávgu

Altasamisk

Forord

Dette innsamlingsarbeidet ble gjort av Alta samiske språksenter i perioden 2007–2013, med finansiering fra Sametinget.

Målet med prosjektet “Altasamisk” var å øke lokalbefolkningens tilgang til, og kunnskap om, lokalt samiskt språk, kultur og historie. Det ble gjort ved å kartlegge sjøsamiske dialekter i Alta-regionen gjennom intervjuer av flere informanter. Det ble underveis utarbeidet flere ordlister.

Ordlisterne er bearbeidet i 2022-2024. Resultatet er ett hefte til bruk på f.eks. språkkurs for å synliggjøre den sjøsamiske dialekta i Alta området. Språket er ett av de viktigste uttrykkene for hvem vi er, og dialektene for hvor vi hører til. Det er derfor viktig å gi nye språkbærere muligheten til å ta i bruk og videreføre områdets egen dialekt, ord og uttrykk. Hftet kan også gi et utgangspunkt for videre arbeid i forbindelse med synliggjøring av sjøsamiske dialektord.

Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš) ønsker å takke alle som har bidratt til utgivelse av dette heftet.

Ovdasátni

Álttá sámi giellaguovddáš čađahii čohkkenbarggu jagiid 2007-2013 ja Sámediggi ruhtadii dan.

Ulbmil prošeavttain “Álttá Sámegeiella” lei buoridit báikki olbmuid vejolašvuođa oahppat ja dovdat báikkálaš sámi giela, kultuvrra ja historjjá. Mii kártiimet Álttá-guovllu mearrasámi suopmaniid ja jearahalaimet mánga informántta daid birra. Dán barggus šadde mánga sátnelisttu.

Sátnelisttut lea ođasmahtton jagiid 2022-2024. Boađus lea gihpa mii sáhtta geavahuvvot omd. giellakurssain čalmmustuhttin dihte mearrasámi suopmana Álttá guovllus. Giella lea okta dain deataleamos mearkkain mat čájehit geat mii leat, ja suopmanat ges gosa mii gullat. Danne lea deatalaš addit ođđa giellaguddiide vejolašvuođa geavahišgoahtit ja viidáseappot fievrridit guovllu suopmana, sániid ja dadjanvugiid. Gihpa sáhtta maiddái leat vuolggasadjin viidáset bargui mearrasámi suopmansániid čalmmustahttimiin.

Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguovddáš) gii tá buohkaid geat leat leamaš oassin dán gihppaga almmuhit.

Sátni (sápmái) ord (samisk)	Sátni (dárui) ord (norsk)	Čilgehus Forklaring
ahcit	Flø	dievvat, ahcit
áhkka	kone	eamit
ájjá ⁵	bestefar	ádjá
akeldákti	nakkebein på fisk	ákkildákti
annan	brukte	atnan
annit ⁴	å bruke	atnit
anŋa	havelle	haŋŋá
ara	margebein	ađđamat
arrandákti ²	margebein	ađadákti
assu ²	hesje	áhci
ássut	hesje høy	áhcuit
aššut suoinnit	hesje gress	áhcuit suinniid
avji ⁴	tørrhøy	goikesuoidni
avvala	sammensurret garn	sorron láigi
bahcei	rirkule	báhkki
báhkka	dyp sjø	čiekŋalis mearra

bajjana	hever seg	badjana
bajjel ²	over	badjel
bajjeolmmat	flyttsame	badjeolbmat
bájjesamit	reindriftsamer	badjesámit
bálddis várru	kveiteline	bálddisváđđu
bálga	vei	bálggis
balja	pute med reinhår	boalstar ráhkaduvvon bohccoguołggain
bannit	spinne	botnit
basso	bås	hiŋgal
basti	skje	baste
bávtit	berg	bákti
báža	gutt	bárdni
beahcet	spord	beahcet
bealli	øre	beallji
beasta	bestemor	áhkku
biegga spiella	litt vind	veaha bieggá/lojes bieggá
biemmu	mat	biebmu

bihta	avstand	gaska
biipu	pipe	biipu
bija káfe	sett på kaffen	bija gáfe
bijjat	sette	bidjat
bimmi	kjernemelk	
bivdit	fiske med garn/not	fierbmut / nuohttut
boahkkeguolli ³	boknafisk	boahkkeguolli
boanjja	ektemann	boadnji
boanjja*	mann	boadnji
bodii	kom	bodii
bohccu gacci	kvae	gáhčči
bokson	lepper	baksamat
Bollovággi	Bollodalen	Bollovággi
bonni	bunn	botni
bonster	madrass	
bovloht	flekksteinbit	stáhnar / stáinnir (steinbit)
Briihta	Britt er ei kjenning av informantene	

brunna vuostá	brunost	ruškes vuosta
budeiddat	potet	buđet
buonstar	madrass	guodda
bussi	katt	bussá
cammit	banke	cábmit
čannat	knyte	čuolbmadit
čaradas	smørøye	
ceaika	nippflo	ceaikaulli
čiedda	i dypet	čiekŋalassas
Čierretgárgu	Russehavna	
čivga ⁵	stort barn	stuora mánná
coahkut	bli fjære	coahkut
coaiguđii	vinden stilner	váhččet
Čoalbmi	Rognsund	
cohkodat	gomme, prim	cohkodat
čohkut	kam	gálggan
dáhke dino	gjorde dem sånn	dáhke dino/dinu

dajjat ²	si	dadjat
dájjut	tøve, vase	dádjut
dalvve labba	vinterlam	dálvelábbát
deabbu	tang	debbot
deartna	kjelost	deardna
dihpunčáhcit	vann en får utslett av	čáhci mainna ruobbu
divri ²	dyr	ealli
doajjin	store bølger	stuora bárut
doargut	dorge	doargut
dojjet	knekke	doadjit
duorgu	dorg	duorgu
duorgustit	dorge	duorgut
durggen muorra	ris brukt som gulv i lávvo	durgenmuorra
eahparaš	utburding	eahparaš
eanni	mamma	eadni
eappir ⁵	bøtte (trebøtte)	skállu
eará tiŋga	annen ting	eará diŋga/ bierggas

earra	utslett	ihtálupmi
elle vila	levde enda	elle ain
faddu ²	jukse (håndjukse)	váddu
fanas stárfu	båt støe	fanas stáffu
fierca	mange varer	
fiermmi ²	fiskegarn	fierbmi (okta)
fiervá	når det er fjære	fiervá
finnan	vært innom	fitnan
fuddar jaffut	dyremel, fôr til dyrene	fuodðarat
fuvsa	når fisken henges opp må det være frost når den tørker	
gáfekomma	en kaffekopp	gáfegohppu
gáhttu ⁴	katt	bussá
gajatt	bare tull	joavdelas
galma goalki	blikk stille	goalki
Gálvi	Stjerneodden	
gáma	komager (entall)	gáma

gamar	myse, ut fra sammenhengen forstås dette som myse av sau- og kumelk	missu
gammagit	komager	gápmagat
geahčadit	se etter	geahčadit
geahppa	garnnål, skyttel	geahpa
geahppasit	kongle	bizobázu
geahppu	juksa	váđđu
geargi ²	stein	geađgi
giehku	gjøk	giehka
giehtavarru	jukse	giehtaváđđu
giella/ njuvčči	tunge	njuvčča
girjját	ørret	dápmot
girra ²	vår	gidđa
Girranjárga	Korsnes	Giretnjárga
girrat	vår	gidđa
goallu	veikbrenner	goallu
goallu	fiskeoljelampe som er blitt til lampe	goallu

gohppi	kopp	gohppu/ gomma
gohppi	bukt	
gomma ²	kopp	gohppu
gonnihat	mindre enn vanlig småsei, brukt som agn ved kveitefiske	
goran	strikke	godđit
gránnja	nabo	ránnjain
guhkes reašši	lang fjæra	med leirbunn
gullan tijanit	om du har hørt noe nytt	
guodda ²	pute	oaivuloš
guoiski	snegle, musling	guiski
guolbi ²	golv	láhtti
guolik	fisk	guolit
guolle vahkka	fiskefilet	guollefilea
guorpmat	sandskrubb	guorpmat
gussagoalsi	fiskeand	gussagoalsi
hávdđa ³	ærfugl	hávdđa

heašša	hesje	háše/áhci
hoammat/ hohmat	ingen forklaring	ii gávdno čilgehus
hummat ²	snakke	hupmat
ieča	annen	iežá/eará
ienebut	mere	eanebut
iežá ²	annet	iežá/eará
ii annojuovvun	ikke brukt	ii adnojuvvon
ijjaloddi ²	ugle	idjaloddi
ila ollu ²	for mye	beare ollu
immir ³	forstå	ipmir
immirdan	skjønner	ipmirdan
jámman ³	død	jápmán
jiesu mielki	blåsurmelk	jiesasmielki
jietgo	skinnskrape	jiehkku
jonjat	tyttebær	jokņa
juan	drikker	jugan
juolgeruošša	fotende	juolgegeahči

káfekomma	kaffekopp	gáfegohppu
karnehus	kråke	garja
kárttat	kart (multebær)	čurrot
kievkan	kjøkken	gievkkán
klasa	vindu	láse
klohkka ²	klokke	diibmu
Kolsohkár	sted i Øksfjord	
komma	kopp	gohppu
kregga	anker	áŋkor
Kuárttagohpi	Kortbukta	
láibbesnáide	brødskeive	láibevájahas
láibesnaider	brødskeive	láibevájahas
láibesnaita	brødskeive	láibevájahas
lájje rihtiid	slo gressgangene	láddejedje riiddiid
lájjet	slå høy	ládjet
langnasnuovvat	sette uer under snøen	
lanjja ²	rom	latnja

leage nu buorre	vær så god	leage buorre
leaibi	older	leaibi
lejjen	var	ledjen
liehppi ²	klepp	liehppi
liemasit	kokt fiskehode	vuššon guolleoavi
liemma	buljong	liepma
lievdi	damp	livdi
liini ²	tørkle	liidni
Linnavuonna	i Lerresfjord	Liidnavuonas
loahkka	brosme	loahkka
luomman	multebær	luopman
mánát	småbarn	smávvamánát
manni ²	egg	monni
marggot	margarin	margariidna
márggut	margarin	margariidna
mearri	rogn	meaddén
merren ⁴	rogn	meaddén

misserraines	prim/ søst	cohkodat
misseriidna	prim/ søst	
missu	myse, laget av melk	missu
missuvuosta	myseost	missuvuosta
mortu	småsei	muortu
movttehammi	dårlig humør	movtteheapmi
muolju	mølje	mullju
nahki	reinskin	náhkki/duollji
nisa	sjekte	unna fatnasaš
njálmmi	mun	njálbmi
njaskudit (šillju)	blåse hardt (i gårdsplassen)	
njuikus	grindvev	njuikun
njuovči	tunge	njuovčča
nođđu	nøste	nođđu
nunni	nese	njunni
nuorrebadai	tau rundt gresset, dem brukte det for å bære gresset i bunter	báddi mii lea birra suinniid/rásiid, geavahuvvui doallat suinniid čoahkis go galggai daid guoddit

oaggunvarru	jukse (fiskeutstyr)	oaggunvađđu
oaggut	fiske med stang m.m.	oaggut stávrráin j.e.
oarjju	å fiske kveite	oaggut báldá
omma	ovn	omman
orohahti	beboelig	oruhahhti
orra ³	ny	odđa
orras	nytt	odas
orustit	stoppe	orustit
rajaj	grense	rádji/rádjái
ránnu	gulvmatte	rádnu
rári	råd	ráđđi
reaskagáhkku	flatbrød	reatkagáhkku
rievan	rev	rieban
rihti ⁴	i gressgangen	riidi/ riittis
rimme	begynte	álggii
rirru	kuling	riddu
riškoštit	å rake	riifut

rišku ⁴	rive	riifu/hárat
riškusdit vuolas	rake ned, i nedoverbakke	ráhput vulos, vulosluohkás
rista	fiskeskjell	čuopma
runnot	liten, svak fisk	muortu
runnot	småsei	muortu
ruohkki	alkekonge	hálkagonagas – (sátni boahhtá suomagielas)
ruovdegeargi ³	steinsøkke, jerstein	ruovdegeađgi
ruovdeháhka	små uer	ruovdeháhka, smávva hágaš
rutnohat	småtorsk	ruotnot
sággit	egne lien	seaktit
saivve rassit	Ingen forklaring (kan være ferskvannstang)	Ii leat čilgehus (sáhtttá leahkit sáivarássi)
sánni	ord	sátni
sánttat ²	flyndre	finttar
sáppan	mus	sáhpan
savehat	ski	sabehat
seaidne	vegg	seaidni

sefti	agn	seakti
siida/ ruoktu ⁷	hjem	ruoktu, siida
skajja	sjá, skjul	juogalágan áittáš
skámma ²	mørketid	skábma
skierat ³	saks	skárrit
skierri	skjære	skire
skierru	krykkje	skierru/skávli
skirri	skjære	skire
skoajja	skjul/skur	skadjá/áiti
slengu gitta uvsa	smell igjen døra	giddet uvssa garrásit
smávvačivggat	småbarn	smávvamánát
snáide	skive	vajahas
Snilčči	Stedsnavn i Lerresfjord	Snilčči
speačči (uvssa)	lukke (døren)	giddet (uvssa)
stange varra	stoppe blod	bissehit vara
stevvelat	støvler	stevvelat
Stierdna	Stjernøya	Stierdna

suohkal	grøt	suohkat/buvru
suohkat	grøt	suohkat/buvru
suoldnu eana	våt mark, som oftest om høsten	suoldni
suovai	rodde	sugai
suvli	pålegg, (smakstilsetning)	suvli
tarra ²	tare	dárra
tomma buidi	tomme fett	belggiin mihtidit buoiddi
treajju ²	jakke	readdju
váččii	stilner	loážži
vanahit	strekke	fanahit
vanas ²	båt	fanas
várru ³	jukse	vádđu
veahččir	hammer	veahčir
veardi	fiskestang, laget av rognebusk	oaggunstávra ráhkaduvvon skáhpemiestagis
vehččer	hammer	veažir
veiki	best å få fisk (ettermiddag)	buoremus guolástanáigi (veaigi)
vela	enda	vel

Viektavuonna	Bårdfjord	
vihta/ guollevihta	Ingen forklaring (finner/fiskefinner)	Ii leat čilgehus (veaksi/guolleveaksi)
vuoja ²	smør	vuodja
vuojjagiisa	smørkopp	vuodjagiisa/ vuodjaskáhppu
vuojjaskáhpu	smørkopp	vuodjagiisa/ vuodjaskáhppu
vuolas	ned	vulos
vuolás das	nedenfor her	dás vuollelis
vuonna	fjord	vuotna

- Ovdamearka¹ = Go juoga lea namuhuvvon máŋgii lea unna nummáraš dan sáni guoras.
- Jus ii leat devdojuvvon sátni listui, de ii gávdnon čilgehus. Muital áinnas midjiide jus don diedát vejolaš čilgehusa.
- Ruoduid siste leat vejolaš čilgehusat.

Utgiver / Almmuheaddji: Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguoovddáš) AS
Foto/Govven: Árvu

© Lávgu (Álttá sámi giella- ja kulturguoovddáš) 2025 www.lavgu.no

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt tillatelse av rettighetsinnehavere og utgiver er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov, eller etter særskilt avtale med rettighetshaverne.

Dán almmuhusa bargguid suodjalit vuoignaduodjelága njuolggadusat. Almmuheaddji ja vuoigatvuođaoamasteddjiid sierra lobi haga ii oaččo dán buktaga mánget dahje geavahit viidát go maid láhka suovvá, dehe sierra soahpamušain vuoigatvuođaoamasteddjiiguin.

Mii giitit Sámedikki go leat dorjon dán prošeavtta/
Vi takker Sametinget som har støttet dette prosjektet